

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«Історія та теорія соціальної роботи»
2020 – 2021 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Захарова Наталя Миколаївна, к.пед.н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=685 https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/1133
Контактний телефон	0957976650
Е-mail викладача	zaharovanatalia@ukr.net
Графік консультацій	вівторок: 12.00-14.00; четвер: 12.00-14.00

Семестр: осінній, весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна допомога, соціальна робота, моделі, методи, технології соціальної роботи.

Мета курсу: ознайомлення здобувачів із історією соціальної роботи за кордоном та в Україні, теоретико-методологічними засадами розвитку соціальної роботи як науки та фаху, її особливостями в українському контексті; формування системи базових знань з фундаментальних наук; розуміння та визначення загальних підходів, стратегій втручання, методів та технологій соціальної роботи з надання практичної допомоги різним верствам населення в умовах різних соціальних інституцій.

Предмет курсу: історичні та теоретико-методологічні засади виникнення, розвитку соціальної допомоги у вітчизняній та зарубіжній практиці.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-6 Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

СК-2 Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів

СК20 Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах

Результати навчання:

ПР-5 Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПР-3 Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПР-20 Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

Зміст курсу:

Тема 1. Еволюція соціальної роботи

Тема 2. Соціальна допомога як суспільне явище

Тема 3. Формування світового досвіду соціальної підтримки (У-Х ст.)

Тема 4. Практика підтримки нужденних (Х-ХІІІ ст.)

Тема 5. Державна опіка у світовій історії (друга половина ХVІІ - перша половина ХІХ століть).

Тема 6. Становлення і розвиток соціальної роботи в Україні

Тема 7. Еволюція практики соціальної роботи

Тема 8. Нормативно-правове регулювання соціальної роботи

Тема 9. Теоретичні основи практики соціальної роботи

- Тема10. Психологічні моделі соціальної роботи
 Тема11. Соціологічні моделі соціальної роботи
 Тема 12. Соціальна робота як прикладна діяльність
 Тема 13. Комплексні моделі втручання
 Тема14. Індивідуальна соціальна робота
 Тема 15. Професійне документування соціальної роботи.
 Тема 16. Соціальна робота як структурний феномен

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю(метод усного контролю (метод письмового контролю, метод тестового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат MicrosoftWord або PowerPoint (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (комп'ютер, проектор); *програмне* (MicrosoftOffice: PowerPoint, Word, Moodle, репозитарій); *наочність* (презентації у форматі PowerPoint).

Система оцінювання та вимоги:

Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен

Розподіл балів, які отримують здобувачі ВО

Поточне тестування та самостійна робота								Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Екз.	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1.	4.2			
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6		Тема 7		Тема 8				
5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2			
25		25		25		25				
Тема 9		Тема 10		Тема 11		Тема 12				
9.1	9.2	10.1	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2			
25		25		25		25				
Тема 13		Тема 14		Тема 15		Тема 16				
13.1	13.2	14.1	14.2	15.1	15.2	16.1	16.2			
25		25		25		25				

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних та індивідуальних робіт. За вивчення кожної теми максимально нараховується 25 балів, з них: 5 бал. – усна відповідь, по 5 бал. за самостійну та ІНДЗ, 10 бал – тест.

Критерії оцінювання семінарського заняття (усна відповідь)

«5» бали – повно, змістовно, з посиланням на наукові джерела, цитування авторів, зв'язок з попередньо вивченими темами та проекцією на професійну діяльність, повна відповідь на уточнюючі питання, часткова опора на конспект.

«4» бали – достатньо повно, з посиланням на наукові джерела, відповідність темі та плану, зв'язок з попередньо вивченими темами та проєкцією на професійну діяльність, об'ємна відповідь на додаткові питання, часткова опора на конспект.

«3» бали – неповне розкриття змісту питання, неповна або негрунтовна відповідь на додаткові питання, допущені незначні помилки під час відповіді, опора на конспект.

«2» бали – часткове розкриття програмного питання, слабке знання базових понять і показників, неповна або відсутня відповідь на додаткові питання, читання з конспекта.

«1» бал – підготовлено письмовий фіксований виступ без усної доповіді.

На занятті заохочується активність здобувачів, участь в обговоренні питань. Висока активність на семінарському занятті (від 3 і більше змістовних доповнень) оцінюється від 1 до 3 балів; середня активність – (доповнення не повні, часткове повторення попереднього доповідача) від 1 до 2 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання. У складі письмової роботи міститься один-два теоретичні питання.

«5» бали – повна, обгрунтована відповідь на питання аналітичного та пошукового характеру («проаналізуйте», «дайте пояснення», «підібрати», «згрупувати»...).

«4» бали – не досить повна відповідь, недостатня аргументованість на питання аналітичного та пошукового характеру («проаналізуйте», «дайте пояснення», «підібрати», «згрупувати»...).

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність власної точки зору на питання.

Критерії оцінювання індивідуально-дослідних завдань

ІНДЗ є частиною підготовки здобувача до заняття. Проводиться у формі письмової відповіді на теоретичні питання, але впливає на формування фахових компетентностей здобувача. У складі письмової роботи міститься одне завдання.

«5» бали – повна, розгорнута відповідь на питання дослідного та творчого характеру, (інноваційні форми презентації – історична реконструкція, відеофрагменти, фільми, художні ілюстрації, схеми); ґрунтовні аналітичні матеріали, реферативні повідомлення; соціальне моделювання.

«4» бали – не досить повна відповідь на питання дослідного та творчого характеру (інноваційні форми презентації – історична реконструкція, відеофрагменти, фільми, художні ілюстрації, схеми); не достатньо обґрунтовано аналітичні матеріали, реферативні повідомлення; соціальне моделювання.

«3» бали – неповні відповіді на запитання, грубі помилки при висвітленні теоретичного матеріалу; недостатно змістовного матеріалу.

«2-1» бали – часткове виконання завдання, відсутність власного бачення вирішення завдань.

Оцінювання виконання тестових завдань

Тестові завдання до кожної теми нараховують 10 питань. Кожна правильна відповідь (за ключем) оцінюється в 1 бал. Максимальна сума балів за тест – 10.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма і терміни семестрового контролю з дисципліни «Історія та теорія соціальної роботи» для денної та заочної форми навчання визначаються робочим навчальним планом спеціальності, розкладом сесії і включають проведення екзамену.

Семестровий контроль проводиться у формі усного опитування (за програмою екзамену, розробленою для екзамену з цієї дисципліни). Викладачем формуються білети, здобувач тягне білет, письмово формує відповіді на питання до білету і в ході усної співбесіди дає відповіді. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій та навчальній програмах.

Максимальна кількість балів, що нараховується за екзамен 50 балів.

Таблиця 2

Критерії оцінювання (усних відповідей)

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і

40 – 50	систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
«Добре» 15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене власне ставлення до змісту питань.
«Задовільно» 1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.

ПІДСУМКОВА ОЦІНКА

За підсумками вивчення освітньої компоненти «Історія та теорія соціальної роботи» здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів¹ – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (екзамен)).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всівидиосвітньої діяльності	
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX F
1 – 34	F

Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи : навч. посіб. – Тернопіль : Астон, 2004. – 174 с.
2. Вступ до спеціальності «соціальна робота» / за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. К.: «Академвидав», 2005. – 304 с.
3. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. – Умань : РВЦ «Візаві», 2017. – 117 с.
4. Історія соціальної роботи / уклад. О. О. Кравченко, О. О. Матрос. Умань : ФОП Жовтий О., 2016. – 69 с.
5. Історія соціальної роботи : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, Навч.-наук. ін-т пед. освіти, соц. роботи і мистецтва, Каф. соц. роботи і соц. педагогіки. – Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. – 407 с.
6. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / упор.: С. Я. Марченко, М. С. Кратінов, Л. Ц. Ваховський та ін. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 408 с.
7. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. – К.: Каравела, 2011. – 368 с.
8. Теорія і методи соціальної роботи: /за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
9. Соціальна робота (теорія і практика): підручник.– К.: Каравела, 2009. – 368 с.
10. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи /А.В. Фурман, М.В. Підгурська. – Тернопіль : ТНЕУ. 2018. – 174 с.

Допоміжні:

1. Вступ до соціальної роботи: навчальний посібник / за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: «Академвидав», 2005. – 303 с.
1. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, – 2000. – 182 с.
2. Соціальна робота: В 3-х ч. — Ч. 1. Основи соціальної роботи / За ред. Т. Семигіної, І. Григи. — К.: Києво-Могилянська академія, 2004.– 224 с.
3. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. — К.: УДЦССМ, 2002.
4. Соціальна робота (теорія і практика): підручник.–К.: Каравела, 2009. – 368 с.
5. Соціальна робота в Україні: Навч. посібник / За ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. — К.: Науковий світ, 2003.
6. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
7. Теорії і методи соціальної роботи: підручник //за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: «Академвидав», 2005. – 327 с.
8. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи: Пер. з англ. – К., 2000.–456с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ.